

Svenska växtnamn i sydvästra Finland.

Af P. HJ. OLSSON.

Ingen del af svenska språket synes mer blifvit missvärdad än de inhemska Naturalstrens namn.

E. Fries i Botaniska utflykter. Andra bandet.

Den sanning, som med dessa ord uttalades anno 1850, äger ännu i närvarande tid sin tillämplighet. Svenska akademien har visserligen genom E. Fries i hans Ordbok öfver svenska växtnamnen försökt göra ett urval af allmänt antagna växtnamn, och Kongl. svenska landtbruksstyrelsen har fastställt en normal-förteckning öfver svenska växtnamn att användas vid undervisningen vid de med statsmedel understödda landtbruks- och landtmannaskolorna, men icke desto mindre användas i de floristiska handböckerna allt fortfarande många namn, hvilkas ursprung med säkerhet står att sökas på någon studerkammare och hvilka aldrig komma att vinna burskap hos allmänheten. Att införandet af sådana namn i den botaniska nomenklaturen endast bidrar till att öka den osäkerhet, som nu är rådande, inser man lätt. Och likväl är det af synnerlig vikt att i läroböcker, där inhemska namn måste komma till användning, begagna sådana som af allmänheten utan svårighet igenkännas. Af denna orsak böra jämte de i riksspråket förekommande namnen äfven sådana från folkspråket i olika trakter anföras.

Lingvister och dialektforskare hafva visserligen tagit vara på växternas liksom på andra föremåls namn i folkspråket, men dels blifva dessa namn bortglömda bland mängden i någon ordlista, dels kan det vara diskussion underkastadt om filologernas bestämningar af naturföremålen alltid äro säkra och om

språkforskaren haft lika skarp blick för olika karaktärer som den med naturen förtrogne allmogemannen. Ty att denne ofta eger en ovanligt uppöfvad iakttagelseförmåga och visar sig vara i stånd att uppdragsganska fina gränslinier mellan nära besläktade föremål kan man blifva i tillfälle att observera. Hvad särskildt växterna beträffar är det emellertid allmänt känt att urskiljningsförmågan rörande dessa icke är stor. Växter, som äro till någon nytta, vare sig som föda åt människor eller djur, som läkemedel eller som prydnad, äro de enda som hafva egna namn i folkspråket. För att dock äfven dessa skola tillgodogöras måste botanisten uppträda såsom samlare af dialektord, och han har härvid ett på en gång svårt och intressant arbete sig förelagt.

Under tre somrars exkursioner i sydvästra Finlands skärgård har jag upptecknat en mängd mer eller mindre originella namn på växter, af hvilka i följande förteckning upptagits alla sådana, som af befolkningen allmännare åtskiljas. Många af dessa benämningar användas äfven af de "bildade".

Efter en del namn angifvas inom parentes i hvilken socken de äro upptecknade och hafva dervid följande förkortningar användts: Fby = Finnby, Fgl = Föglö, Jla = Jomala, Kpo = Korpo, Kto = Kimito, Kkr = Kökar, Sga = Sottunga, Tla = Tenala, Vdö = Vårdö, Vfjd = Västanfjärd, Ål = Åland.

Abies excelsa — gran, gren.

Acer — lönn.

Achillea Millefolium saknar här ett svenskt namn; man kan stundom få höra dess vetenskapliga artnamn förvrängt till "millifolia".

A. ptarmica — tusensköna.

Aconitum Napellus — stormhatt; munkehatt (Pojo) troligen genom inflyttade arbetare från Sverige.

Acorus — kalmusrot.

- Actaea spicata* — trollbär (med detta namn betecknas äfven *Rhamnus frangula*); paddbär.
Aesculus — hästkastanj.
Aethusa cynapium — vildpersilja.
Agarius muscarius — flugsvamp.
Agrimonia eupatoria — kattrumpa (Vdö).
Agrostemma githago — kornblomma.
Aira-arterna nämnas med det gemensamma namnet tåtel, stundom särskiljes *A. caespitosa* såsom tuftåtel.
Alchemilla — daggkåpa.
Alectoria — laf; trädlaf.
Algae — alger; sjögräs.
Allium Ceba — rysslök; sipul (af det finska sipuli = lök).
A. schoenoprasum — gräslök; bärglök (Nagu); hundlök (Ål).
Alnus — al.
Alopecurus benämnes allmänt med dess vetenskapliga släktnamn.
Althaea (äfven *Lavatera thuringiaca*) — stockros.
Anemona nemorosa — hvitsippa; vårblomma (Ktö).
A. ranunculoides — gulsippa.
Anethum — dill.
Antennaria dioica — kisstassar; kisstossor (Ål).
Anthemis tinctoria — gul prästkrage.
Antoxanthum — luktgräs. "He riktiga luktgräse ä" ändå *Artemisia abrotanum*.
Anthriscus silvestris — hundfloka; hunnkummin; hunnkummil; hunnkummen (Ål).
Aquilegia — akleja.
Angelica litoralis — kvanna (Sga).
Artemisia abrotanum — åbrodd; åbrodd (Fby); på Åland obrodd enl. medd. af stud. J. A. Sjöblom.
A. absinthium — malört.
Asperugo — ormögon (Aspö), jfr Thedenius, Flora öfver Uplands och Södermanlands fanerogamer, Stockholm 1871, s. 93.

- Aspidium* — ormbunke.
Atriplex patula och *Chenopodium album* — svinmålla.
Avena sativa — hafre.
     f. *orientalis* — turkisk hafre.
A. pubescens — vildhafre.
Bellis perennis — tusenskön (se *Achillea ptarmica*);
     bellis.
Beta — rödbeta och hvitbeta.
Betula — björk; birk.
Boletus — ticko (Fby).
Brassica campestris — åkerkål.
Briza media — darrgräs.
Bromus secalinus — råglosta.
Bunias orientalis — ryssrofva; ryssläder (Åbo).
Calamintha acinos — harmynta.
C. clinopodium — bärgmynta.
Calendula — ringeblommor; ringerosor.
Calluna — ljungris.
Caltha palustris — svafvelblomma (Kto); kalfleka (Ål);
     på Åland afses med svafvelblomma *Primula fa-*
     rinosa (se d.) I Finnby har jag hört arten kallas
     grodblomma, troligen en öfversättning af det fin-
     ska sammakonkukka.
Campanula — blåklocka; toppklocka.
C. patula — rödklocka (Pojo).
C. persicifolia — prästklocka (Fby); björnskälla ¹⁾.
Cantharellus cibarius — chantarell.
Capsicum annuum — spansk peppar.
Carduus och *Cirsium* — tistlar.
Carex — starr.
Carum carvi — kummin (Pojo); kummil (Nagu); kum-
     ming (Kto); kummen (Ål).
Centaurea cyanus — blåklint; kornblomma eller of-
     tare rågblomma (Kto); åkerblomma.
Cetraria islandica — islandsmossa.

¹⁾ H. Vendell, Ordlista öfver det svenska allmogespråket i Finnby kapell, Hfors 1890, s. 23.

- Chelidonium majus* — reformsört.
Chrysanthemum leucanthemum — älskanblomma (Kto, Ål); prästkrage.
Cladonia rangiferina — renmossa; fönstermossa.
Claviceps purpurea — mjölökor — af öka, förstora — (Vfjd enl. medd. af teol. stud. C. Karlsson).
Convallaria majalis — liljonkonvalj (Nagu); kovaljer (Kto); liljekonvalj.
C. polygonatum — ormbär (Vfjd).
Convolvulus arvensis — åkerbinda — icke -vinda — (Pojo).
Cornus suecica — hönsbär; fågelbär; kalfbär (Kkr).
Corylus avellana — hässle (Kpo); hassel; nytteträ (Fby, Nagu).
Crambe maritima — strandkål; bladkål.
Crataegus monogyna — hagtörn.
Cuscuta europaea — nässelrefva; humlebinda (Kto).
Cynanchum vincetoxicum — ormstingsgräs, jfr Fries a. a. s. 155.
Cynoglossum — hundtunga.
Dahlia variabilis — georgin.
Dianthus deltoides — studentnejlika.
Dielytra spectabilis — spruckna löjtnantshjärtan.
Drosera — tårar.
Eleocharis — sälting.
Elymus — strandråg.
Empetrum — kråkris, kråkbär.
Epilobium angustifolium — bränslor (Vfjd); kattrumpa (Nagu); räfrumpa (Ål).
Eqvisetum — kuckugran (Kto, Ål).
E. hiemale — skrapgräs.
Eriophorum — harull; ängsull; tippe (Vfjd).
Fragaria vesca — smultron; backsmultron; jordbär.
F. elatior — jordgubbar.
Fuchsia hybrida — Kristi bloddroppar.
Fucus — höjter (Kto, Nagu, Kpo); hötter (Ål); tång.
Fuligo varians — trollsmör.

- Galeopsis och Lamium — blinnässla; pipgräs (Vfjd enl. Karlsson).
- Galium aparine var. Vaillantii — snärjgräs; snärjo (Fgl).
- G. boreale — vit jungfru Marias sänghalm.
- G. verum — jungfru Marias sänghalm. Namnet frillogräs i Pojo är måhända direkt importeradt från Sverige genom arbetare vid bruken.
- Gentiana — ängsöta.
- Geum rivale — fårpungar (Nagu); kattballar (Tla).
- Gramineae — gräs, hö. Rombässhö kallas fint mjukt hö, hvilket förr sparades åt "rombässarna" = afvelsgumsar (Vfjd enl. Karlsson).
- Gymnadenia — brudgran.
- Hedera helix — murgröna.
- Helianthus — solros; solblomma.
- Hepatica triloba — blåsippa; vårbloster.
- Hesperis matronalis — nattfiol.
- Hierochloë borealis — majgräs, jfr Thedenius, a. a. s. 44.
- Hippophaë — haftorn (Ål).
- Hippuris — vattengran; hästrumpa.
- Hordeum — korn; bjugg.
- Humulus — humla.
- Hyoscyamus — bolmstakar (Ål); bolmört.
- Hypericum quadrangulum — bloddroppar; blodstänk.
- Hypnum parietinum m. fl. — väggmossa.
- Impatiens noli tangere — balsamin.
- Iris pseudacorus — gul svärdsilja.
- Juniperus — enbuske; enrisbuske.
- Lactarius deliciosus — riska.
- Lappa — karrborre.
- Lathyrus maritimus — strandärter (Kto).
- Ledum palustre — getpors; bockfors (Vfjd).
- Lemna — ankmat; fly (Vfjd). Förväxlas ofta med Callitriche.
- Levisticum — libersticka (Nagu, Ål); liebsticka.

- Lilium bulbiferum* — eldslilja. Stundom kejsarkrona, hvilket navn dock oftast tilldelas *Fritillaria imperialis*.
- Linnaea* — Linnéblomma.
- Linum usitatissimum* — lin.
- Lithospermum arvense* — sminkrot.
- Lotus corniculatus* — karingtänder.
- Lychnis flos cuculi* — gökblomma.
- Lycoperdon* — röksvamp; karingfis; blindsvamp, fesopp.
- Lycopodium clavatum* — mattgräs; kråkfötter.
- L. selago* — lusgräs.
- Lythrum* — strandblomster.
- Majanthemum* — tvåbladig konvalj (Nagu), jfr *The-
denius* a. a. s. 69; pappasblomma (Ål. enl. Sjö-
blom).
- Matricaria chamomilla* — kamillblomster; johanne-
blommor; sötblommor (Vfjd).
- M. discoidea* — sårblomma (Vfjd).
- Matthiola incana* -- lackfiol.
- Melampyrum* — smörgräs — emedan växten anses be-
fordra mjölkproduktionen hos korna (Kto enl.
Karlsson).
- Mentha arvensis* — hästmynta; åkermynta.
- Menyanthes* — vattenväpling.
- Milium effusum* — lundgräs.
- Myosotis* — förgätmigejor.
- Myosurus* — råttsvans.
- Myrtus communis* f. *microphylla* — brudmyrten, krans-
myrten.
- Nardus stricta* — finnskägg (Geta), jfr *The-
denius* a. a. s. 28.
- Nasturtium armoracia* — pipparrot.
- Nerium oleander* — neriumblomma.
- Nicotiana rustica* — bondtobak.
- Nostocaceae* — skyfall; näckspy; "vattnet blommar".
- Nuphar luteum* — gul näckros.
- Nymphaea alba* — vit näckros.

- Ophioglossum — ormtunga.
 Orchis maculata — Herrans händer (Kto); Jungfru
 Mariae hand (Nagu); Petri nycklar.
 Orchis sambucina — röd dagviol (Ål).
 Oxalis acetosella — harsyra; kuckukaka (Fby) jfr
 Vendell a. a. s. 98; kuckumat (Nagu); kattsyra
 och kattost (Vfjd); gökklöfver af finska käena-
 pila (Kto); surblad (Ål. enl. Sjöblom).
 Oxycoccus — tränjon; tranbär.
 Paeonia — pion.
 Papaver — vallmorosor.
 Paris — fansbär (Fby); trollbär (Kto, Nagu).
 Pelargonium — "pelakolia" (i Fby, där svenska be-
 folkningen är starkt uppblandad med finska ta-
 lande).
 Penicillium — mögel, stoft.
 Petroselinum — persilja.
 Phaseolus vulgaris — störböna.
 ✓ Phleum pratense — timotej.
 Phragmites — röjvass; skärvass; bladvass; vass.
 Pingvica — tätört (Ål).
 Pinus silvestris — tall; fura.
 Plantago major — grodblad (Vfjd, Fby) jfr Vendell
 a. a. s. 64; läkeört.
 Platanthera — hvit nattviol.
 Polygonum aviculare — trampgräs.
 Polypodium vulgare — bärgsöta; stensöta.
 Polyporus fomentarius — fnösksvamp.
 Polytrichum — björnmossa.
 Populus tremula — asp; poppel.
 Potamogeton perfoliatus — aborrgräs.
 P. marinus och pectinatus — gäddgräs.
 Potentilla tormentilla — johannisrot (Vfjd); blodrot.
 Primula farinosa — ersmätta (Ål); svafvelblomma
 (Jla); märrpissblomma (Geta, Wdö enl. stud. J.
 P. Johansson).
 P. officinalis — gullvifva.

- Prunus cerasus* — körsbär.
P. insititia — krikon (Nagu).
P. padus — hägg.
Pteris — ombunkar; ormräs (Fgl).
Pyrus communis — päron; sötpäron.
P. malus — äppel; apal pl. apalar (Geta enl. stud. T. Montell).
Quercus pedunculata — ek; ollonträd.
Ranunculus — smörblomma, ängsblomma.
Rhamnus catharticus — getäppel;
Rh. frangula — trollbär.
Ribes alpinum — degbär (Vfjd); mågbär (Ål); sötbär (Nagu).
R. grossularia — krusbär; stickelbär.
R. nigrum — svarta vinbär; tistron.
R. rubrum — röda vinbär.
Richardia aethiopica — kalla.
Rosa — njuponbuskar; njupontorn (Ål); törnrosor.
Rubus arcticus — åkerbär; jordhallon (Kto).
R. caesius — strandhallon; svarthallon.
R. chamaemorus — hjortron; mosabär (Fby).
R. idaeus — hallonbuskar; hallonkrakar (Fby); hallonris (Vfjd).
R. saxatilis — käringbär (Vfjd); stenbär; stenhallon; klafsbär (Ål).
Rumex acetosa och *acetosella* — syra; surblad; surstakar (Ål enl. Sjöblom); hönsyra (Vfjd).
R. domesticus — hästsyra; spenat.
Salix — pil; vide; sälg.
Scirpus — säf; sifvatapp (Vfjd).
Secale — råg, midsommarråg, sommarråg.
Sedum acre — skosmörja.
S. telephium — vargfläsk och harafläsk (Vfjd).
S. inflata — smällor.
Solanum dulcamara — bäcksöta — hos Thedenius s. 94 besksöta.
S. tuberosum — potatis; päron; jordpäron.

- Sonchus — mjölkdistel.
 Sorbus aucuparia — rönn; rögn (Fby, Kto).
 S. scandica och fennica — oxel.
 Stachys palustris — svinnässla.
 Stellaria — stjärnblomma.
 S. media — vattuarv, natagräs.
 Syringa — syren; sirenbuske.
 Taraxacum — smörblomma.
 Taxus — idgran (Ål).
 Thlaspi — penninggräs.
 Thymus serpyllum — timjan.
 Trifolium pratense — rödklöfver, rödväpling.
 T. repens — hvitklöfver.
 T. spadiceum, agrarium m. fl. — gullklöfver.
 Triticum repens — kvickrot; hvitrot.
 Tussilago farfara — fålafötter (Åbo).
 Typha — kafveldun (Fby, Pojo); dunkaflar (Ål).
 Ulmus — alm.
 Urtica dioica — brännässla.
 U. urens — etternässla.
 Usnea barbata — skäggmossa; laf.
 Ustilago — brand; sot i säd.
 Vaccinium myrtillus — blåbär; de svarta glänsande
     kallas svartbär och svalubär (Vfjd).
 V. uliginosum — odon; svålon.
 V. vitis idaea — lingon; kröser.
 Verbascum — kungsljus.
 Viburnum Opulus — olvon (Ål); kalbärsträd (Vdö).
 Vicia cracca — fröna kallas tranärter, jfr Thedenius
     a. a. s. 332; mössärter; mössvi, jfr Vendell a.
     a. s. 118.
 V. faba — bondböna; turkisk böna.
 V. sativa — vicker.
 Viola tricolor — styfmorsblomma.
 Viscaria — tjärblomma.
-

Om Ölands och sydöstra Smålands *Gentianæ*.

Af K. F. DUSÉN.

Såsom framgick af referatet i denna tidskrifts första häfte år 1893, hade docent Sv. MURBECKS undersökningar öfver *Gentiana*arter af gruppen *Endotricha* gifvit särdeles öfverraskande och vackra resultat. I hans "*Studien über Gentianen aus der Gruppe Endotricha* FROEL." (Acta Horti Bergiani, B. 2, N:o 3, Stockholm 1892 ¹⁾) hade nämligen bland annat uppvisats, att under namnet *G. campestris* vid sidan af den tvååriga Linneanska art, hvilken detta namn rätteligen tillkommer, dolt sig en enårig, förut totalt förbisedd art, *G. baltica* MURBECK; att likaledes under namnet *G. Amarella* allmänt hopblandats LINNÉS tvååriga art, hvilken detta namn rätteligen tillkommer, och en enårig, mot *baltica* svarande art, *G. uliginosa* WILLDENOW, och slutligen att båda de tvååriga arterna, *campestris* och *Amarella*, uppträda med hvar sin sommarblommande och hvar sin höstblommande form (underart), hvilka — märkvärdigt nog — på samma gång de skilja sig med afseende på längden af den tid, som erfordras för utvecklingen af blomma och frukt, äfven skilja sig till utbildningen af stam och blad m. m.

En blick på de upplysande utbredningskartor, hvilka åtfölja denna intressanta afhandling, visar, att äfven till utbredningen stor olikhet råder mellan de enåriga arterna och de tvååriga, i det de förra, som fordra en längre vegetationsperiod, äro hänvisade till mycket inskränkta områden än de senare, men öck att, såsom man kunde vänta, mer eller mindre betydande olikheter till utbredningen äfven finnas mellan de tvååriga inbördes och de enåriga inbördes.

¹⁾ Afhandlingen är egentligen utkommen i Jan. 1893, ehuru titelbladet bär årtalet 1892.

Tydligtvis kunde dock de på kartorna uppdragna utbredningsgränserna ej betraktas såsom alldeles säkert fastställda. Särskildt fäste jag mig vid nordgränserna för de båda enåriga. Medan *G. uliginosa* var funnen ända upp till Kristiania, Gäfle och Åland ¹⁾, var *G. baltica* visserligen känd från talrika ställen i Skåne och en enstaka plats i Småland, men i öfrigt alls icke från den skandinaviska halfön; öfver Danmark var den däremot spridd ända till nordligaste Jylland. Högst antagligt föreföll det mig då, med den kännedom jag ägde om Ölands natur och vegetation, att vid närmare undersökning lika väl *G. baltica* MURBECK som *G. uliginosa* WILLDENOW skulle befinnas tillhöra denna växtrika ös flora.

Ledd af denna tanke, började jag hösten 1893 genomsöka släktet *Gentiana* i en del mig här tillgängliga herbarier, särskildt mina lärjungars. Genast vann på denna väg min förmodan sin bekräftelse. I min dåvarande lärjunges, ALBERT TULLGRENS, herbarium — ett af dem jag allra tidigast rådfrågade — lågo nämligen (under namnet *G. campestris*) flere stånd af *G. baltica*, insamlade i Augusti 1891 på den midt för Kalmar liggande delen af Öland, i Torslunda socken, på Björnhofda ägor, där den sparsamt anträffats på mager betesmark vid vägskalet till Möllstorp. Några veckor senare stötte jag åter på *G. baltica* från Öland, nu i provinsialläkaren NILS OTTO SILLÉNS i Borgholm herbarium. Äfven dessa exemplar voro från Torslunda socken, men närmare uppgift om fyndort och insamlingstid saknades. De voro, efter hvad ägaren meddelade mig, betydligt äldre än TULLGRENS.

Hade det således varit lätt att uppspana öländska exemplar af *G. baltica* i herbarier, blef det dess svårare att återfinna arten i naturen. Under upprepade exkursioner på Öland hösten 1893 sökte

¹⁾ Sedermera har den ju ock uppvisats från Pargas i Åbotrakten (se Bot. Notiser 1894, sid. 44).

jag den, men alltjämt förgäfves. Ej ens på fyndstället vid Björnhofda, ehuru af ganska ringa utsträckning, lyckades det mig och TULLGREN att återfinna den. Den andra enåriga, af MURBECK ur sitt dunkel framdragna arten, *G. uliginosa*, befanns däremot vara snart sagdt allmän på mellersta och södra Öland. På denna punkt stod min kännedom om de båda *Gentianornas* förekomst på Öland till hösten 1894. Sökandet efter *G. baltica* på Öland återupptogs då från flere håll och kröntes inom kort med fullständig framgång. Så lyckades herr TULLGREN mot slutet af Augusti icke blott återfinna arten — äfven nu i ringa mängd — på fyndorten från 1891 vid Björnhofda, utan äfven upptäcka den i större antal på ett nytt ställe, omkring 3 kilometer sydligare, nämligen på sandig mark alldeles invid vägen inom Runsbäcks by, äfvenledes i Torslunda socken, och några få dagar senare var herr CARL ARESKOG i tillfälle att sända mig benägen underrättelse, att han omsider anträffat den i Högsrums socken, nära hafsstranden vid Ekerum. Själf lyckades jag sedermera, dels ensam, dels åtföljd af lärjungar, snart nog leta upp den på en hel rad af nya växeställen. *G. baltica* är mig således nu känd från följande öländska fyndorter, i ordning från norr till söder:

Högsrums s:n, Ekerum, nära stranden (enl. C. ARESKOG);

„ „ Rälla, vid hafvet (18¹⁵/₉94 K. F. D.);

Glömminge s:n, Isgärde, vid hafvet (18¹⁵/₉94 K. F. D.);

Algutstrums s:n, Möllstorp, på betesmark ner emot hafvet (18¹⁶/₈94 TORSTEN WAHLGREN);

Torslunda s:n, Björnhofda, på betesmark dels ner emot hafvet (18²/₉94 K. F. D.), dels vid vägskalet till Möllstorp (se ofvan);

Torslunda by, på betesmark mellan kyrkan och vägen från Björnhofda till Runsbäck (18³¹/₈94 K. F. D. med lärjungar);

Torslunda s:n, Färjestadens, Kråketorps och Runsbäcks betesmarker ner emot hafvet (18³⁰/₈94 K. F. D.);

Torslunda s:n, Runsbäck, bredvid vägen från Björnhofda (se ofvan).

G. baltica är således nu funnen i 4 socknar på västra sidan af mellersta Öland, på betesmarker invid hafvet eller på ringa afstånd — högst 2,5 kilometer — därifrån, men ej på alvaret och ej håller ännu inom Smålandsdelen af Kalmar län, om ej, såsom jag förmodar, den af MURBECK uppgifna fyndorten Emmaboda är att räkna dit ¹⁾). Att den undgick mig hösten 1893, torde åtminstone till en del bero däraf, att jag då förbisåg, att den och *G. uliginosa* föredraga något olika lokaler, en sak, som visserligen framgår af MURBECKS framställning, men ej särskildt betonas af honom. Här på orten älskar nämligen *G. baltica* vida torrare mark än *G. uliginosa*. Ofta växer den förra på torra backar i sällskap med ljung. Någon gång växa dock undantagsvis båda arterna på alldeles likadan mark i blandning med hvarandra. Så förekommo de hösten 1894 om hvarandra vid Rälla på torr, gräsbeväxt, ej ljungbeväxt betesmark vid hafvet, *G. uliginosa* rikligast. På somliga ställen uppträdde samma höst *G. baltica* i mycket betydande individmängd, så i synnerhet vid Färjestaden. På några fläckar af några kvadratmeters yta stod den tätt, tätt. På en sådan stakade jag ut en kvadrat af 1 meters sida och öfvertygade mig genom räkning, att denna ruta hyste mellan 250 och 300 stånd. Det kan under sådant förhållande ej betvivlas, att ensamt Färjestadens betesmarker hösten 1894 pryddes af många tusen stånd af denna art. Till storlek, förgrening, antal blommor m. m. varierade den högst betydligt, till och med på samma växeställe. Den ena ytterligheten bildade dvärgarne med fullkomligt enkel stam om 3—4, ja, t. o. m. blott 2 centimeters längd och en enda, toppställd blomma, den andra

¹⁾ Emmaboda järnvägsstation ligger inom Vissefjärda socken af Kalmar län, men strax vid gränsen till Kronobärgs län.

jättarne med en stam af 20 centimeters längd eller mer, grenig nästan ända från basen och prydd med 15—20 eller ända till 25 blommor eller frukter.

Då MURBECK offentliggjorde sin afhandling, var den nyss nämnda fyndorten Emmaboda visserligen icke den nordligaste kända, ty denna var belägen i nordligaste Jylland, och ej håller den östligaste kända, ty denna var belägen i Westpreussen, vid Danzig, men den längst åt nordost framskjutna. Genom de fynd, för hvilka jag nu redogjort, har emellertid den kända gränsen för *G. balticas* utbredning åt nordost förskjutits omkring 65 kilometer från Emmaboda. Naturligtvis ändras icke härigenom i allra ringaste grad karaktären af artens utbredningsområde i det hela, ej håller är denna tillökning af detsamma i och för sig af någon betydighet, men just mängden af de på en ringa del af Öland hittills uppdagade växeställena och artens ymnighet (åtminstone under gynnsamma år) på somliga af dessa växeställen synes mig gifva vid handen, att den verkliga gränsen för dess utbredning i östra Sverge ännu återstår att finna och troligen ligger långt norr om Ekerum.¹⁾

Om den andra enåriga arten, *G. uliginosa*, hvilken redan af MURBECK anfördes från Torslunda och Borgholm, kan numera utan ringaste tvekan påstås, att den är Ölands allmännaste och ymnigaste *Gentiana*.

---

¹⁾ Just under det jag är sysselsatt med affattandet af denna uppsats, visar mig docent MURBECK vänligheten lämna mig den intressanta underrättelsen, att *G. baltica* äfven uppdagats från Göteborgstrakten. Enligt exemplar, som han erhållit hösten 1893 från föreningen "Florans Vänner" i Stockholm under namnet *G. campestris*, hade den nämligen blifvit i Sept. 1892 af ARTHUR JACOBI insamlad vid Långedrag utanför Göteborg (snedt emot den nordligaste fyndorten på Jylland). Sedermera hade ock exemplar från Lundby på Hisingen, i Aug. 1883 insamlade af IVAN KARLBERG, befunnits tillhöra *G. baltica*. Således har genom dessa fynd på Sverges västkust artens nordgräns äfven åt detta håll undergått en förskjutning.

Helt visst kan den betraktas såsom allmän eller åtminstone tämligen allmän öfver hela ön ifrån Byerumstrakten, Strandtorp i Böda och Böda prästgård i norr till Enetri och Näsby ner emot södra udden. Litet hvarstades finner man den på fuktiga betesmarker vid hafvet, men den trifves äfven på något fuktig alvarmark, t. ex. å Kolstads alvar i Köping, Lenstads, Kalkstads och Skogsby alvar i Torslunda, Vickleby och Resmo alvar, Bjärby alvar i Kastlösa, och sökes äfven annars med framgång, t. ex. på fuktiga ängar (exempelvis vid Arontorp i Torslunda) eller på dikeskanter (exempelvis vid Tveta i Torslunda). I sank kärr- eller moss-mark har jag däremot ej sett den, men väl finnes den i närheten af sådan mark. Så växer den exempelvis i gräsmattan i kanten af Lenstads mosse i Torslunda socken, hvilken "mosse" egentligen är ett gräs- och starrkärr. På fastlandet är den säkerligen ej så allmän, men på fuktiga betesmarker invid hafvet uppträder den åtminstone å ömse sidor om Kalmar, nämligen vid Kläckeberga, Barga och Skälby norr om staden och vid Stensöviken söder om Falkenbärg samt å Stensö udde söder ut. Individmängden på samma ställe är ofta mycket stor. Till storlek och förgrening varierar den som *G. baltica*, dock inom något vidare gränser, i ty att de minsta dvärgarnes stam, från hjärtbladens fäste räknadt, ej når i höjd ens 1,5 cm. och, om den ensamma toppblomman, såsom riktigtast vore, frånräknas, ej ens 1 cm. och å andra sidan de kraftigaste stånden väl ej blifva högre än hos *G. baltica*, men genom rikare förgrening kunna drifva fram ända till omkring 50 blommor. Stundom äro kronorna hvitaktiga. Påtagligen har en art af sådan utbredning och ymighet ej kunnat undgå M. G. SJÖSTRAND, Ölandsbotanisten, författaren till "Calmar läns och Ölands flora". Då han om sin *G. Amarella* uppger, att den är allmän på ängar och betesmarker och att

den blommar från Juli ända till Oktober, har han uppenbarligen närmast haft den växt i tankarne, som här kallats *G. uliginosa*.

Vid ofvanstående redogörelse för *G. baltica* och *G. uliginosa* har jag främst stödt mig på min erfarenhet från hösten 1894. Hade den affattats efter min erfarenhet från hösten 1895, skulle den delvis fått en helt annan lydelse. De båda enåriga Gentianaarterna uppträda nämligen olika år mycket olika till individmängd och storlek. Uppenbarligen har här på orten 1894 varit för dem ett mycket gynnsamt, men 1895 ett mycket ogynnsamt år. Medan 1894 Färjestadens betesmarker fläckvis täcktes af *G. baltica*, har jag i höst under två exkursioner kunnat på samma marker uppleta summa två stånd. Något har ock *G. uliginosa* i år varit försvagad till individens mängd, men ej synnerligen mycket. Däremot har den varit betydligt försvagad till individens storlek. Så hade i slutet af September på betesmark strax öster om Borgholm, där arten förut uppträdt i medelstorlek, utaf något mer än 300 ej särskildt utvalda stånd de allra flesta stammen endast omkring 3 cm. hög, endast några få hade den mer än 5 cm. hög och de allra minsta hade, ehuru blommande, den ej fullt 1,5 cm. hög (höjden i alla dessa fall räknad från hjärtbladens fäste t. o. m. toppblomman). Det är i full öfverensstämmelse härmed, om jag nämner, att af samma stånd endast 22 % voro försedda med grenig stam och mer än 1 blomma, men alla de öfriga fullkomligt enkla och enblommiga.

Det är emellertid ej blott våra båda Gentianor, som uppträdt så olika åren 1894 och 1895. Hela örtvegetationen har, i synnerhet på Öland, visat ett ojämförligt friskare och frodigare utseende år 1894. Uppenbarligen står denna växling i individens mängd och styrka i sammanhang med växlingarna i sommarens eller ännu mera vårens nederbörd. Att neder-

börden om våren kan växla mycket starkt på denna i det hela regn- och snö-fattiga ort ¹⁾, framgår af följande utdrag ur H. E. HAMBERGS "Månadsöfversigt af Väderleken i Sverige" rörande nederbörden i Maj månad de senaste åren:

	1892	1893	1894	1895
Borgholm	20,6 mm.	4,7 mm.	45,5 mm.	19 mm.
Kalmar	25,4 ,,	10,8 ,,	51,3 ,,	12,1 ,,
Mörbylånga	28,3 ,,	8,1 ,,	43,7 ,,	9,8 ,,

Att döma efter dessa siffror borde året 1893 varit minst lika ogynnsamt för de enåriga *Gentianorna* som innevarande år. Troligen ligger häri en bidragande orsak, att jag ej redan 1893 lyckades spana upp *G. baltica*. Är det nu så, att 1895 (och 1893?) *G. baltica* hindrats i sin utveckling genom vårens och försommarens torka, så ligger det nära till hands att fråga: hafva fröna hindrats att gro eller hafva de unga groddplantorna förtvinat af brist på fuktighet? Är det förra händelsen, så kunde man fråga: hvarför gro då ej fröna längre fram på sommaren, då värme och nederbörd stå till buds i riklig mängd? Ha åter de unga plantorna vissnat bort, hvarifrån komma då de frön, som ett följande, gynnsamt år ge upphof till de då ymniga plantorna? Själf har jag inga iakttagelser att åberopa till utredning af dessa svåra frågor, men docent MURBECK har benäget meddelat mig, att det af talrika odlingsförsök framgått, att förklaringen, hvarför *Gentianorna* ej dö ut trots en eller ett par högst ogynnsamma försomrar, är att söka däri, att blott en mindre del frön gror redan följande året, under det en stor mängd ligger kvar i reserv ännu ett eller flere år. ²⁾

¹⁾ Man jämföre H. E. HAMBERGS redogörelse för klimatet uti J. FR. NYSTRÖMS alldeles nyss utkomna Handbok i Sveriges geografi!

²⁾ Sannolikt är det på alldeles samma sätt med åtskilliga andra växter, t. ex. med *Medicago minima* vid Borgholm. Som-

Detta om de båda enåriga arterna. Vida mindre känner jag ännu om utbredningen inom området af de motsvarande tvååriga. Hvad deras sommarblommande underarter vidkommer, så är *G. campestris* subsp. *succica* af MURBECK sedd från Borgholm ¹⁾ och i sydöstra Småland sannolikt spridd här och där — exemplar har jag sett från Döderhult, (Älghult i Kronobärgs län,) Bäckebo, Kristvalla, Emmaboda, Nybro, Halltorp och Torsås — och *G. Amarella* subsp. *lingulata* troligen spridd här och där på Öland — exemplar äro af MURBECK sedda från Borgholm och af mig från en äng vid Böda hamn (Juli 1893 B. O. LETH), Möllstorp i Algutsrums s:n (Juli 1894 EINAR WAHLGREN), Gräsgårds s:n (M. G. SJÖSTRAND enl. N. O. SILLÉNS herb.) samt Ås (18³|793 C. ARESKOG) ²⁾. Vida, vida sällsyntare äro uppenbarligen de tvåårigas höstblommande underarter. *G. Amarella* subsp. *axillaris* är mig till och med ännu okänd från området och för *G. campestris* subsp. *germanica* känner jag endast en fyndort från Öland, nämligen Borgholm enligt MURBECK, och en fyndort från Småland, nämligen Karsjö i Gullabo socken af sydligaste Kalmar län enligt exemplar, insamlade den 20 Aug. 1895 af min förre lärjunge, herr ALFR. ANDERSSON. Om

---

maren 1894 fanns den i största mängd och ej blott i närheten af slottet, utan äfven långt ute på alvaret och visade så yppig utbildning, att somliga stånd endast med svårighet kunde rymmas på vanligt prässpapper. I år har jag och flere med mig sökt den, utan att finna ett enda stånd. Äfven förut har en sådan ombytlighet hos denna art just vid Borgholm varit iakttagen och framhållen i litteraturen (se L. M. NEUMAN i Bot. Not. 1887, sid. 17—18).

¹⁾ Eget nog känner jag ännu ingen annan fullt säker öländsk fyndort för denna, men sannolikt skall den, då uppmärksamheten riktas häråt, snart befinnas tämligen spridd på Öland.

²⁾ Enligt SJÖSTRANDS anf. flora är den ymnig vid hafsstranden mellan Gräsgård och Ås, där den blommade i slutet af Juni åren 1849—1852, en uppgift, som vittnar, att han haft den rätta växten för sig.

Karsjö-exemplaren må anmärkas, att bland de nära 40 stånd, hvilka insamlaren benäget tillställt mig, några delvis afvika från den beskrifning MURBECK lämnat, antingen så att somliga internodier äro betydligt längre än bladen, eller så att de förlängda internodiernas antal, toppblommans skaft medräknadt, går öfver 8 upp till 11. Dessa stånd variera enkla och enblommiga till rikt grenade och mångblommiga och stammarnes längd från hjärtbladens fäste t. o. m. toppblomman från 6 till 29 cm.

Ringa är det bidrag jag härmed kunnat lämna till vidgad kännedom om *Gentianornas* utbredning, utseende och lefnadsförhållanden i sydöstra Sverge, men kunde det lifva till fortsatta studier i ämnet — särskildt öfver höstformerna — inom Blekinge, norra Kalmar län, Östergötland och Gotland, hvarest säkerligen ännu åtskilliga fynd och iakttagelser äro att göra, så vore författarens syfte vunnet.¹⁾

Kalmar i Oktober 1895.

---

¹⁾ Måhända vore det ej olämpligt att vid detta tillfälle offentliggöra några fyndorter utanför mitt nu valda område, hvilka vid mitt sysslande med ämnet tillfälligtvis kommit till min kännedom. De äro följande:

G. baltica. Blekinge, Jemjö s:n, Lökaryd (Sept. 1877 J. F. E. SVANLUND).

G. campestris subsp. *suecica*. Västergötland, Karlsborg (1893. PER NICANDER).

G. campestris subsp. *germanica*. Upland, Upsalatrakten, Vreta (18¹⁹/₈85 O. FR. ANDERSSON); Östergötland, Sunds s:n, Äng (18²⁴/₈94 K. F. D.).

G. uliginosa. Värmland, Karlstad (enl. ex. i N. O. SILLÉNS herb.); Blekinge, Ramdala s:n, Torstäfva (18²⁹/₈76 J. F. E. SVANLUND).

G. Amarella subsp. *axillaris*. Ångermanland, Tåsjobärgen (N. O. SILLÉN).

Scapania gymnostomophila n. sp.

Descripsit B. KAALAAS.

Dioica, gregaria vel inter alios muscos sparsa, sæpius tamen supra cæspites *Gymnostomi rupestris* repens vel eisdem intermixta, 0,5—1,5 cm. longa et cum foliis 1—1,5 mm. lata, vulgo saturate viridis, rarius flavo-viridis, humifusa et repens, apice solum adscendens, habitu *Diplophyllum taxifolium* in memoriam revocans.

Caulis simplex vel parce ramosus, pro ratione crassus et rigidus, fragilis, flexuosus, flavo-viridis—brunneus, postice fere ubique hyalino-radicellosus, valde regulariter pectinato-foliatus.

Folia exacte disticha, contigua—subimbricata, fere ubique æquimagna, sat crassa et rigida, horizontaliter patentia—subsquarrosa, nonnihil ad anticum vergentia, sicca ad anticum valde curvata, ut planta postice convexa fiat, obtuse complicata, ad $\frac{2}{3}$ in lobis duobus, valde inæqualibus, divisa, inferiora translucientia, superiora viridia et opaca.

Lobus foliorum anticus minor, $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{3}$ solum lobi postici, ad medium caulis protractus, ad anticum sursumque porrectus, sæpe tamen reflexus, oblique ovalis—ovato-triangularis, obtusus vel acutiusculus.

Lobus posticus major concavus et postice paulum decurrens, oblique ovatus vel ovalis, vulgo valde recurvatus, apice obtusiusculus vel plus minusve acutus; margines utriusque lobi ubique integri.

Cellulæ foliorum sat parvæ et densæ, 4–6-gonæ, sæpe distincte seriatae, in toto folio fere æquimagnæ, marginales solum paullum minores quadratae, omnes subtiliter punctato-verruculosæ et præsertim ad angulos bene incrassatae, valde chlorophylliferæ et opacæ, nisi illæ quæ, angulum basilarem posticum folii fingunt, quæque semper inanes et translucentes sunt. Materia, quæ in cellulis continetur, pro more in glo-

bulam magnam griseam in medio cellularum contracta est.

Flores feminei et fructus ignoti. — Plantæ masculæ eisdem sterilibus simillimæ, haud densifoliæ, ad medium et apicem parce antheridiiferæ; bracteæ foliis simillimæ, nisi ad basin leniter saccatulæ, monandræ; antheridia ovalia—ovali-globosa, magna, flavo-viridia, stipite brevi solum $1\frac{1}{4}$ — $1\frac{1}{2}$ alto a cellulis 7—9 uniseriatis formato, paraphysis nullis.

Gonidia in acervos magnos ad apicem marginesque foliorum superiorum, ovalia—elliptica, juniora viridia, demum rufo-brunnea, pro more bi-, raro unicellularia.

Habitat in Norvegia ad rupes plus minusve calcarias, humidas et umbrosas, præcipue prope rivulos et cataractas; prope Christianiam multis locis observata sed ubique parva copia; probabiliter per Scandinaviam late distributa, quum etiam in Dovrefjeld ad rivulum Sprenbækken prope Kongsvold in altitudinem circa 1400 m. et in Ranen Nordlandiæ a nobis lecta.

Differt a *Scapania æquiloba*, quacum sedem communem habet, statura multo minore, lobis foliorum valde inæqualibus et cellulis haud papillosis, a *Sc. curta* et *Sc. rosacea*, cui proxima, habitu, foliis ubique æquimagnis semperque integerrimis, parvitate lobi antichi foliorum et inprimis cellulis parvis, opacis angulatisve.

Hæc planta sine dubio est species distinctissima et quasi transitum e genere *Scapania* ad *Diplophyllum* efficit.

Från Botaniska Sällskapet i Stockholm sammankomster.

Den 7 nov. 1894.

Landtbruksinspektör AUG. LYTTKENS höll föredrag om den af K. Landtbruksstyrelsen fastställda "Normalförteckning öfver svenska växtnamn" [se: Sveriges Utsädesförenings Tidskrift 1894 H. 4—5]. Från åtskilliga af sällskapet medlemmar framställdes kritiska anmärkningar mot det sätt, på hvilket nämnda "normalförteckning" var redigerad samt mot de i densamma "fastställda" namnen.

Den 21 nov. 1894.

Rektor S. ALMQUIST föredrog om några i växtgeografiskt afseende intressantare arter af släktena *Carex*, *Calamagrostis* och *Hieracium* och framhöll huru den nutida utbredningen för flera af dessa släktens arter visade på en östlig invandring öfver Finland. I flera afseenden syntes ifrågavarande växters utbredning stå i samband med forntida nivåförändringar, något som särskildt framträdde för en del arter i mellersta Sverige.

Aptekare NIC. A. SVENSSON redogjorde för vegetationen kring Kaitumsjöarne i Lule Lappmark [Se: Om den fanerogama och kärllkryptogama vegetationen kring Kaitumsjöarne i Lule-Lappmark. K. Vet.-Akad. Handl. Bih. Bd. 21 (1895) III. N:o 1].

Den 20 febr. 1895.

Professor V. B. WITTRÖCK föredrog om de odlade penséernas historia [Se: Acta Hort. Berg. Bd. II (1896) N:o 7].

Dr. GUNNAR ANDERSSON* förevisade den vid Stora Värtan funna östeuropeiska *Potentilla bifurca* L. Med anledning därpå meddelade adj. F. R. AULIN att denna art äfven anträffats i "södra bergen" invid Stockholm.

Kyrkoherde O. REDELIUS demonstrerade några af honom på Dovre funna anmärkningsvärdare växtformer.

Den 20 mars 1895.

Professor JAK. ERIKSSON höll föredrag om parasitismens specialisering hos sädesrostarerna (Se: Om parasitismens specialisering hos sädesrostsvamparne. Landtbruksakad. Handl. och Tidskr. 1895. Äfven såsom: Medd. fr. K. Landtbruks-Akad. Experimental-fält N:o 30).

Den 17 april 1895.

Sällskapet, som beslutit samla medel till en fond, afsedd att understödja botaniska resor inom landet, kunde genom en af sina medlemmars frikostighet redan för 1895 utdela 150 kr. i reseunderstöd. Detta tilldelades stud. H. HESSELMAN, för att inom skärgården mellan Rådmansö och Söderarm instundande sommar utföra växtfysionomiska undersökningar och göra studier öfver skärgårdsfloras spridningssätt.

Rektor S. ALMQVIST höll föredrag om hufvudtyperna inom släktet *Calamagrostis*, med särskild hänsyn till de svenska arterna.

Professor V. B. WITTECK redogjorde för sina biologiskt-morfologiska och systematiska studier öfver *Viola tricolor* L. och närstående arter [Se: Acta Horti Bergiani. Bd. II (1896) N:o 1].

Den 22 maj 1895.

Dr. G. TISELIUS demonstrerade den nyutkomna andra fascikeln af sitt exsiccaturverk: "Potamogetones suecici exsiccati".

Dr. ERNST HENNING förevisade och redogjorde för några anmärkningsvärda varieteter af sädeslagen, och förevisade dels en formserie af *Hordeum trifurcatum* × *Stuedelii*, dels åtskilliga sinsemellan skiljaktiga typer af *Squaretheadhvetet*, dels den af RIMPAU framställda hybriderna mellan råg och hvete. [Delvis meddeladt i:

Agrikulturbotaniska anteckningar. Medd. fr. K. Landtbruksstyrelsen N:o 11 år 1895 (N:o 29). sidd. 36—38, 44—46.]

Dr. G. A. N. MALME föredrog om släktet *Triuris* (MIERS) samt förevisade af honom själf i Sydamerika insamladt spritmaterial af detsamma [Se: Ueber *Triuris lutea* (GARDN.) BENTH. & HOOK. K. Vet.-Akad. Handl. Bih. Bd 21 (1895) III N:o 14].

Professor V. B. WITTRÖCK förevisade en honom tillsänd anmärkningsvärd form af *Anemone nemorosa* L. från Lindö i mellersta Södermanland.

Den 18 september 1895.

Sällskapets sammankomst hölls å Bergielund, hvarvid den botaniska trädgården demonstrerades af professor V. B. WITTRÖCK.

Den 23 oktober 1895.

Sällskapet beslöt att publikation af dess förhandlingar hädanefter skall ske endast i Botaniska Notiser och på så sätt, att sekreteraren efter hvart möte till redaktionen af denna tidskrift afsänder en kort redogörelse för sammanträdet. Därjämte beslöts att till hrr föredragande hemställa, att då föredrag publiceras, angifves, att och när detsamma inför Sällskapet föredragits.

Lektor C. A. M. LINDMAN redogjorde för ruinfloran i Visby ruiner [Se: Kärleväxtfloran på Visby ruiner. K. Vet.-Akad. Förh. Öfvers. Bd. 52 (1895) N:o 8].

Professor A. G. NATHORST omtalade epifytisk förekomst af hafre [Se: Om hafre såsom epifyt, Bot. Not. 1895 sidd. 257—263].

Dr. GUNNAR ANDERSSON förevisade och beskref några mindre kända hybrider och former, nämligen *Sorbus Aucuparia* L. $\times$ *fennica* KALM, *Schoenus ferrugineus* L. $\times$ *nigricans* L., *Menyanthes trifoliata* L. f. *paradoxa* FR. och *Crataegus monogyna* JACQ. f. *laxa*,

alla af honom sistlidne sommar funna på Gotland å Snäckgården norr om Visby.

Professor V. B. WITTRÖCK omtalade floran på Gotlands Fårö, därvid särskildt uppehållande sig vid den nyssnämnda *Sorbus*-hybriden, hvilken af honom där anträffats, samt de därsammastädes lefvande formerna af *Viola tricolor* AUCT.

Den 20 november 1895.

Rektor S. ALMQVIST omtalade de förändringar floran undergått på ett af honom under 30 års tid närmare observeradt område vid Tibble i Uppland samt förevisade en serie hybrider och kritiska former tillhörande släktena *Calamagrostis*, *Carex*, *Epilobium*, *Salix* m. fl.

Pastor O. HAGSTRÖM redogjorde för sina från utvecklingshistorisk synpunkt verkställda studier öfver släktet *Callitriche* samt lämnade en kritisk framställning af de olika karaktärernas värde för artbegränsningen.

Dr. GUNNAR ANDERSSON omtalade den forntida utbredningen i Europa af den nu därstädes utdöda *Brasenia purpurea* MICH. [Se: Über das fossile Vorkommen der *Brasenia purpurea* MICH. in Russland und Dänemark. K. Vet.-Akad. Handl. Bih. Bd. 22 (1896) III].

Sällskapetets styrelse omvaldes för arbetsåret 1896 och utgöres af professor V. B. WITTRÖCK ordförande, rektor S. ALMQVIST v. ordförande, docent GUNNAR ANDERSSON sekreterare, adjunkt FR. R. AULIN skattmästare och biträdande sekreterare. — Vid årets slut räknade Sällskapet 85 medlemmar.

Några *Hieracia macrolepidea* från sydvestra Sverige.

Af K. O. E. STENSTRÖM.

Inom *Hieracium*-släktet uppträda de särskilda formerna på tre olika sätt.

För det första gifves det former, som öfverallt där de anträffats äro väl begränsade från alla andra; de hafva således den inom andra släkten vanliga artkaraktären.

För det andra förekomma former eller rättare formserier, som inom sig hålla flera tydligt skilda, men utan gräns i hvarandra öfvergående, enheter.

Slutligen, för det tredje, finnas formgrupper, hvars sammansättande element förhålla sig på båda dessa sätt. Inom ett visst område förenas de serieformigt med hvarandra, på andra trakter åter hålla de sig åtskilda.

Den andra (eller tredje) kategorien af former måste alltid vara för handen inom ett kritiskt slägte, ty annars vore det ju icke kritiskt. Knappast något släkte torde emellertid vara så alltigenom kritiskt, att det icke äger åtminstone någon representant för den första gruppen, liksom dessa två grupper sinsemellan väl aldrig äro så skarpt begränsade från hvarandra, att den tredje gruppen är alldeles utesluten.

H. macrolepidea synas bilda en af de mest kritiska afdelningarna inom *Hieracium*-släktet. I östra Sverige hör denna grupp antagligen till den andra af de ofvan gjorda indelningarna, på Bornholm till den tredje (åtminstone delvis d. v. s. beträffande en del former). Huru förhåller det sig i sydvestra Sverige?

Den följande granskningen af de under visserligen mera flyktiga uppehåll på spridda orter i Skåne, Halland, Småland och Vestergötland gjorda samlingarna lämnar ett första försök till svar på den frå-

gan. Af dessa undersökningar att döma framgår det, att macrol. gruppen är öfverhufvud taget långt sparsammare representerad i dessa trakter än i östra Sverige och på Bornholm, ehuru möjligen äfven i sydvestra Sverige en rikhaltigare dylik flora står att finna på lämplig mark (sandaflagringar, särskildt i kusttrakter). Vidare framgår det, att detta område i likhet med Bornholm, men i olikhet med östra Sverige, äger många väl markerade former. Någon verklig *H. sabulosorum* har ej anträffats. Om *H. sabulos. f. revertens* undantages synes ingen annan öfverensstämmelse råda med den östsvenska serien än i afseende på de vegetativa organens jämförelsevis mindre starkt utvecklade beklädnad (i motsats till förhållandet hos den äkta *H. macrolepideum* (*Peleterianum*)).

De bornholmska formenheterna visa däremot en öfverraskande öfverensstämmelse med de här behandlade. Sålunda förekommer *H. albicomum* både på Bornholm och på Kinnekulle, och under namnet *H. *subpeleterianum* β tonsum hafva sammanförts flera särskilda former, som äro alldeles eller mycket nära identiska med respektive bornholmska. Då emellertid det såväl i Sverige som på Bornholm insamlade materialet af dessa senare är jämförelsevis sparsamt, har jag föredragit att tillsvidare endast i korthet karakterisera dem utan särskild namnbeläggning, hufvudsakligen för att få några hållpunkter för den geografiska utbredningen.

Det är mindre förvånande att hithörande former i afseende på sina holkar äga likhet med en del bredfjälliga *Pilosellor*. Egendomligare är förhållandet med den här nedan beskrifna *H. tapeiniforme*, som genom sin smala och smalfjälliga holk är af utpräglad *Pilosella*-typ och, såsom namnet anger, särskildt öfverensstämmer med *H. tapeinum*. Vi finna således, att äfven emellan *Pilosella*- och *macrolepideum*-grup-

perna råda analogier i de fruktifikativa organen på samma sätt som förhållandet är inom andra grupper af släktet t. ex. emellan silvaticum- och murorum-ff. analogier kunna tydas såsom de ännu kvarstående Dessa frändskapsbevisen, sedan de vegetativa organen så att säga tagit afstånd från hvarandra d. v. s. tillpassat sig för olika yttre förhållanden. Underligt är att denna skilnad (i stolonernas byggnad) mellan de båda grupperna verkligen är så skarpt markerad som den är.

Ett särskildt kinkigt kapitel i detta liksom i andra länge bearbetade polymorfa släkten är namnfrågan. Det visar sig på flera sätt. Utom synonymiken med alla dess irrgångar tillkommer här svårigheten att finna det riktiga systematiska värde, som bör tillmätas hvarje form. Jag bringar denna fråga åter på tal, då just de här behandlade formerna i detta afseende hafva beredt en del svårigheter.

Det har närmast varit att välja på, att i likhet med NÄGELI och PETER uppfatta *H. macrolepideum* (*Peleterianum*) såsom art och sedan infoga de särskilda formerna såsom underarter, varieteter o. s. v., eller också att helt enkelt beteckna alla hithörande speciella former såsom arter hörande till macrol. gruppen.

Vore *Pilosella*- och macrol. formerna bättre kända, åtminstone så jämförelsevis väl utredda, som södra Sveriges *archieracier* f. n. äro, så skulle valet blifva lättare. Jag har emellertid beslutit mig för det sistnämnda tillvägagåendet på grund af det enklare förfaringssättet. Också undviker man då att afgöra den ofta vanskliga frågan, till hvilken underart (art) de olika formerna skola föras.

För öfrigt är saken i och för sig af mindre vikt. Visar det sig framdeles, att "arterna" flyta öfver i hvarandra, så är det ju ingen sak att degradera dem. Namnet behöfs alltid för att i korthet angifva, hvilken form som menas. Dessutom har den erfarenhet, som hittills vunnits på andra områden af

Hieracium-slåktet, gifvit vid handen, att man i liknande fall vid fortsatta undersökningar i allmänhet snarare haft skäl att höja än att förringa den en gång gjorda systematiska värderingen.

De med namnen *revertens* och *tonsum* betecknade formerna hafva fått behålla namngifvarnes systematiska beteckningssätt. Den senare är af NÄGELI och PETER alltför ofullständigt beskrifven för att man kan veta, i hvilket omfång denna enhet skall tagas. I det förra namnet inbegripas af DAHLSTEDT hårigare "variationsriktningar" af *H. sabulosorum*. Det under detta namn i Dahlstedt's exsiccata-verk utdelade numret har tjänat som rättesnöre för min bestämning af de skånska exemplaren.

H. tapeiniforme n.

Rhizoma mediocre, elongatum. *Folia basalia* rosularia ad 5,5 cm. longa 7 mm. lata, ± anguste oblonga (lanceolata) — lingulato oblonga obtusa vel sæpius breviter acuta, late petiolata, integerrima, supra viridia setulis 2—3 mm. longis sparsis — sat densis instructa, subtus ± canescentia floccosa vel tomentosa vix pilosa parum nervosa. *Stolones* ad 2,5 cm. longi, sat crassi cano-tomentosi et albido-pilosi, homophylli, foliis 4—6 evolutis. *Scapus* erectus 8—10 cm. altus, subgracilis vel crassiusculus, 0—1(2)-squamosus, stellato-floccosus, glandulis partim nigris atque minutis c. 0,25 mm. longis partim ± cereinis et duplo vel magis longioribus usque a basi densiusculis sub involucro ± confertis pilisque sordidis 2—3 mm. longis solitariis — raris immixtis vestitus. *Involucrum* sat obscurum, angustum, c. 10 mm. altum 4,5 mm. latum, basi ovoideum, ± dense glandulosum, minus pilosum, parum floccosum. *Squamæ* subæquales, ad 1,5 mm. latæ, extimæ elongate triangulares acutiusculæ, interiores e basi ± late lanceolata a medio sat cito in apicem longum acuminatæ virido-marginatæ,

intimæ ± subulatæ. *Calathidium* c. 28 mm. latum, sulphureo-flavum, radians, ligulis marginalibus ad 1,6 mm. latis laceratis extus purpureo-striatis involucrium 5—6 mm. superantibus, stylis flosculis concoloribus.

Har till holkens form och beklädnad en särdeles stor öfverensstämmelse med *H. Pilosella tapeinum* Dahlst. (Hierac. exsicc. Fasc. II N:o 1) och kan betraktas som dennas parallell-form inom macrolepideumserien. Dess diagnos skulle sålunda kortast kunna affattas: en macrolepideum-form med tapeinumholk.

Anträffad i Skåne på Hallandsås i närheten af Båstad samt i Vestergötland på Kinnekulle. Exemplaren från Vestergötland hafva något ljusare, starkare stjärnhåriga holkar.

H. lampedotrichum n.

Rhizoma crassiusculum, elongatum. *Folia basalia* rosularia sub anthesin ± emarcescentia. *Folia stolonum* c. 5 cm. longa 6—7 mm. lata, ± lanceolata — oblonga, petiolata, integerrima, eglandulosa, supra ± saturate viridia effloccosa pilis vel setulis mollibus c. 3—4 mm. longis ± densis vestita, subtus albicantia — nive-scentia dense tomentosa leviter pilosa evidenter costata. *Stolones* sæpius complures, sat crassi, ad 4 cm. longi, dense tomentosi et albido-pilosi macro- et homophylli foliis 6—8 evolutis. *Scapus* (vel scapi) ad 16 cm. longus, crassiusculus, strictus vel leviter adscendens, monocephalus, 1—3-squamosus, læte viridulus, stellato-floccosus sub involucrio tomentosus, glandulis minutissimis 0,25—0,50 mm. longis inferne sparsis superne densis pilisque tenuis albidis 1—2 mm. longis solitariis — raris immixtis instructus. *Involucrium* sat magnum c. 10 mm. altum 5 mm. latum, basi rotundatum postea ± truncatum, cano-tomentosum atque albido-pilosum pilis mollibus 2—3 (4) mm. longis ± confertis glandulisque fere

nullis vel basin versus e scapo adscendentibus præditum. *Squamæ* sat angustæ, vix ad 1,5 mm. latæ, elongate triangulares vel e basi leviter oblonga sensim in apicem longam acutum (acutiusculum) — subulatum (haud manifeste "acuminatum") attenuatæ, immarginatæ vel intimæ marginibus lætioribus parum apparentibus munitæ. *Calathidium* flavum c. 30 mm. latum, ligulis marginalibus c. 2 mm. latis haud profunde laceratis extus purpureo-striatis, stylis flosculis concoloribus.

Utmärkes isynnerhet genom de ljusa holkarna, som äro tätt klädda af hvita, fina, mer eller mindre glänsande hår. Genom holkarnas starka hårrighet erinrar den om norska och sydeuropeiska macrolepeida, men liknar till de vegetativa organens beklädnad mera den östsvenska *H. sabulosorum* Dahlst. Holkfjällen äro smala och spetsiga såsom hos *Pilosella*-former. Utom flera kortare finnas omkring 15 stycken ungefär lika stora fjäll på hvardera sidan af den tillplattade holken.

Anträffad i Vestergötland på Kinnekulles öfversta formation (trapp).

H. albicomum Stenstr. i "Bornholm. Hier." Bot. Tidsskr. (under tryckning).

Anträffad på Kinnekulle i Vestergötland. — Den karakteriseras genom sina korta, tjocka, utspärdat hvithåriga holkar. Exemplaren från Vestergötland synas i allt väsentligt fullkomligt öfverensstämmande med de bornholmska.

H. mallotum Stenstr. i "Tvänne Pil. fr. Halmstadstrakten". Bot. Not. 1895, s. 215¹⁾.

Anträffad mellan Hesselholm och Wankifva i Skåne. — Utmärkes genom sina stora, mörkhåriga,

¹⁾ Den andra härstädes (s. 216) beskrifna formen, *H. grammophyllum*, har icke anträffats i de andra landskapen.

bredfjälliga holkar. De skånska exemplaren hafva något smalare blad än de halländska. — På samma trakt i Skåne har äfven insamlats en afvikande form, som skiljer sig genom sina mindre håriga holkar med smalare fjäll. Den behöfver närmare studeras.

Mera aflägsset besläktad är däremot en annan, likaledes på samma område funnen form, som synes vara identisk med en tillsvidare såsom var. 6 af *H. bornholmiense* Stenstr. l. c. omnämnd bornholmsk f. På grund af det sparsamt föreliggande materialet må den emellertid här endast i största korthet anmärkas.

H. sabulosorum Dahlst. f. *revertens* Dahlst. H. DAHLST. Bidr. till sydöstra Sveriges Hierac.-flora. S. 14 och Herb. Hierac. VI. 37.

Anträffad i Skåne mellan Svedala och Börringelått. — De skånska exemplaren äro lågväxta, omkring 6 cm. höga. De något robusta, stjärnludna holkskaften äro klädda af spridda eller mera tättsittande, små, svarta eller, isynnerhet om de äro längre, gulknappiga glandler samt utstående enkla hår. Holken är 9—10 mm. lång och omkring 5 mm. bred samt är tätt klädd af mer eller mindre utstående hvita eller mot fjällens spetsar mörknande hår jämte inblandade, föga märkbara glandler. De yttersta holkfjällen äro kort tillspetsade, de inre mera småningom afsmalnande i en inre hvass, hos de innersta sylformig, spets. — Liknar något *H. albicomum*, men har bl. a. smalare blad och holkar.

H. *subpeleterianum N. & P. β *tonsum* N. & P. *H. Pilosella* v. *Peleterianum* Lindeb. Hierac. Scand. exicc. N:o 2. part.

Nära denna af Nägeli och Peter namngifna bohusländska form står en *macrolepideum* från Kinnekulle, hvars viktigaste karaktärer här nedan må anföras.

Omkring 15 cm. hög. Holkskaftet tjockt, försett med ett fjäll på obestämd höjd samt vanligen ett par andra strax under holken, obetydligt stjärnludet och nästan utan enkla hår men i hela sin längd klädt af rikliga, under holken särdeles tätt sammanträngda, robusta, jämförelsevis långa (0,5 mm. eller mera), svarta eller i spetsen gulknappiga glandler. Holken stor, omkr. 12 mm. lång, 6—8 mm. bred, af en mörkt gröngrå färgton, klädd af rikliga glandler och vanligen ganska talrika enkla hår, högst obetydligt stjärnhårig. Holkfjällen till nära 2 mm. breda med ljusgröna kanter, de flesta upptill föga afsmalnande i en trubbig eller hos de innersta hvass, vanligen långt purpurfärgad spets.

Den afviker från β tonsom bl. a. genom den kortare och sparsammare hårligheten på vegetativa delar, den mycket starkare framträdande glandelbeklädnaden på skaftet och i holken.

En annan och såsom det synes mindre utmärkt form, som äfven är funnen på Kinnekulle, har mindre och ljusare, starkare stjärnludna holkar, som jämte skaften äro klädda af små, ljusa glandler, utan eller med mindre rikliga, fina hår. — Den är möjligen endast en ytterlighetsform af den föregående och för öfrigt, så vidt man kan döma af det sparsamma materialet, synes den vara identisk med en onämnd form från Bornholm.

Slutligen må ytterligare tvänne ff. något vidröras, särskildt på grund af deras stora likhet med hvardera af tvänne bornholmska macrolepidea. För att åter med säkerhet afgöra, om de värligen sammanfalla med dem, behöfves ett större material för undersökning.

Den ena, från Kinnekulle, afviker från H. bornholmiense var. 2 knappast genom annat än något kortare akenier, kortare och ljusare pappus. Den är omkring 12 cm. hög, har ett fint stjärnludet holkskaft,

som för öfrigt är klädt af nedtill sparsammare, upptill rikligare, små glandler jämte enstaka inblandade fina och jämförelsevis korta enkla hår. Holken är omkring 10 mm. hög och 5 mm. bred, mörkgrön eller svartgrön, med mot skaffet afrundad bas, tätt klädd af glandler och enkla hår jämte ett föga framträdande stjärnludd. Holkfjällen ha en helt kort spets, som åtminstone hos de inre är hvass och vanligen rosenfärgad. Till vegetiva delar förhåller den sig ungefär som de föregående.

Den andra, från Femsjö i Småland, är endast omkring 5 cm. hög, har ett starkare stjärnludet holk-skaft klädt af rikligare och längre glandler, för öfrigt som den föregående. Holken är ungefär af samma storlek, har en annan men snarlik färgskiftning, är öfvervägande eller nästan uteslutande klädd af jämförelsevis långa glandler, obetydligt stjärnhårig. Holkfjällen äro särdeles breda, särskildt i förhållande till sin ringa längdutsträckning, de yttre ända till 2,25 mm. (hos den förra till 1,5 mm.), med breda gröna kanter, endast de innersta uppåt afsmalnande i en mer eller mindre tydligt hvass spets. Den fullt utslagna, radierande blomställningen har en bredd af 30—32 mm. Kantligulæ äro 2 mm. breda och nå 7—8 mm. öfver holken. Stiften äro af samma färg som de tämligen mörkgula blommorna.

Den påminner om en form från Bornholm (H. bornholmiense var. 8 l. c.).

Växtlokaler för nya eller sällsynta växter i Norrland.

Af P. OLSSON.

Här meddelade växtgeografiska bidrag till Norrlands flora äro, liksom förhållandet varit med några, som jag förut meddelat i denna tidskrift, hufvudsakligen grundade på anteckningar, gjorda vid granskning af några lärjungars herbarier. De med en asterisk (*) utmärkta äro nya för provinsen.

**Bidens tripartita* L. *Ångml. Själevad (O. Strindberg).

Hels. Ytterhogdal vid Aspanstjärn (R. Lindblad).

B. cernua L. Hels. Ytterhogdal vid Aspanstjärn (id.).

**Chrysanthemum segetum* L. Um. Lpm. Fredrika prestbol (S. Bjurberg).

**Matricaria discoidea* DC. *Ångml. Hernösand på ballast 1894, Själevad 1895. Med. Sundsvall på ballast.

Gnaphalium norvegicum Gunn. Um. Lpm. Fredrika (S. Bjurberg) Ångml. Gagnet i Helgum (Forsén).

G. supinum L. Herj. Högfjället i Wemdalen (H. Wagenius).

*Aster Tripolium L. Ångml. Örnsköldsvik.

Erigeron elongatus Led. Um. Lpm. Brattnicksele i Sorsele (S. Bjurberg).

E. alpinus L. Herj. Högfjället i Wemdalen. Hels. Wiken i Ytterhogdal (R. Lindblad).

E. uniflorus L. Herj. Sonfjället (E. Blombergson), på platån vid Storån i Storsjö (H. Wikander).

Lappa minor Schk. Hels. Wiken i Ytterhogdal (R. Lindblad).

Mulgedium sibiricum (L.) Ångml. Tåsjön, Tåsjöberget (A. Hörnfelt), Wiksjö (Bill) och Westanåberg (Sandler). Med. Randklöfven (J. G. Nordling), sjön Toringen (E. Åfeldt).

M. alpinum (L.) Med. Timrå vid Frödalsbodan (C. Holm m. fl.). Hels. Gnarp (P. Wagenius).

- **Hieracium alpinum* L. *Ångml. Tåsjöberget och Norrby i Tåsjö (A. Hörnfelt). Dal. Bjurbergs klack (1895 C. Eriksson).
- *Campanula patula L. Ångml. Normesunda i Anundsjö, Bosundet i Bodum.
- Phyteuma spicatum* L. N. Röraas (vild, 1891 H. Wagenius).
- **Myosotis sylvatica* Hoffm. Ångml. Graninge mot Ledinge (Wagenius).
- **Mentha sylvestris* L. Hels. Norrviksta i Forsa s:n på en äng, möjl. förv. (R. Lindblad).
- Thymus Chamædryas* Fr. Ångml. Björna.
- **T. serpyllum* L. Herj. Hamrafjäll vid fåbodrar (H. Wagenius).
- Clinopodium vulgare* L. Hels. Risberget i Ytterhogdal.
- *Gentiana nivalis L. Ångml. Säbrå Med. Timrå å slotterholmen, Holmö i Tynderö.
- Veronica saxatilis* Scop. Herj. Blåfjäll v. om Storsjö (H. Wikander).
- **V. alpina* L. *Ångml. Norrby i Tåsjö på ett berg (A. Hörnfelt). Herj. Högfjället i Wemdalen (G. Jonsson m. fl.).
- **Limosella aquatica* L. Med. Torpsjön (H. Modén).
- *Odontites rubra Gil. Ångml. Björna (A. Hörnfelt).
- **Pedicularis lapponica* L. *Ångml. Norrby skog nordligast i Tåsjö (A. Hörnfelt). Herj. i myr vid Gafvelåsen i Wemdalen (H. Nordvall), Öfverberg i Sveg (O. A. Frändén).
- Pinguicula villosa* L. Ångml. Svanabyn i Bodum, Sollefteå på Moberget (E. J. Blomberg).
- **Lysimachia vulgaris* L. Ångml. Helgum (H. Wagenius).
- *Nuphar luteum × *pumilum* Ångml. Själevad (O. Strindberg).
- Ranunculus glacialis* L. Herj. Hamrafjäll (H. Wagenius).
- R. aconitifolius* L. Herj. Wemdalen (A. Behm), Kläppen n. om Storsjö på kala fjället (K. Aspgrén), Hamrafjäll.

- R. lapponicus* L. *Med.* Remmeråsen i Torp (H. Modén). *Herj.* Wemdalen i byn, Lillherddal.
- R. hyperboreus* Rottb. *Herj.* Oxsjövallen och Wemdalens by, Lossdalen och Glöte, ofvan Forsbron vid Herjeån etc.
- Ficaria verna* Huds. *Med.* Alnön (Norlén).
- Myosuros minimus* L. *Ångml.* Björna *Med.* Fränsta i Torp.
- Thalictrum alpinum* L. *Ångml.* Löfåsen i Edsele.
- **Pulsatilla vernalis* (L.) **Ångml.* Nora (F. Ekberg).
**Med.* Östavall. *Hels.* Hennans station (Örtendahl).
- **Delphinium Consolida* L. *Ångml.* Björna (A. Hörnfelt).
- **Sisymbrium Loeselii* L. *Med.* Torps prestgård (H. Modin).
- Raphanus Raphanistrum* L. *Ångml.* Björna.
- *Farsetia incana (L.) *Ångml.* Tåsjö (Hörnfelt).
- Draba incana* L. *Ångml.* Björna (R. Fastborg).
- Impatiens noli tangere* L. *Med.* Ånge.
- Viola umbrosa* (Wg.) *Med.* Getberget i Torp.
- V. rupestris* Schm. *Herj.* Wemdalen.
- **V. biflora* L. *Ångml.* Björna (Hörnfelt). **Med.* Alderån i Torp (H. Modin), Kölsillre i Hafverö (I. Bergström). *Herj.* Wemdalen. *Hels.* vid Borgberget Forsa s:n (F. Bergman).
- Silene acaulis* L. *Herj.* Wemdalen vid Skålsvallen m. fl. st.
- Stellaria borealis* Bigel. *Herj.* Oxsjön i Wemdalen, Storsjö.
- Cerastium alpinum* L. *Med.* Kroknäs i Hafverö (Enderstein).
- Sagina saxatilis* Wimm. *Med.* Borgsjö, Getberget i Torp.
- Saxifraga stellaris* L. *Herj.* Wemdalen fl. st., Sonfjället.
- **S. nivalis* L. *Ångml.* Rotnäset nordligast i Tåsjö (A. Hörnfelt). *Med.* sjön Toringen v. sidan i Borgsjö (E. Åfeldt). *Herj.* Skalet i Wemdalen, Sonfjället.

- S. oppositifolia* L. *Um. Lpm.* nära Sörfors i Dorotea (A. Hörnfelt). *Herj.* Sonfjället (A. Behm).
- **S. aizoides* L. *Um. Lpm.* Skalberget i Fredrika (S. Bjurberg) **Ångml.* Tåsjöberget (A. Hörnfelt). *Med.* Holmsjön i Hafverö (I. Högberg). *Herj.* Wemdalen vid Skalsbäcken, Sveg.
- S. hirculus* L. *Ångml.* Graninge s:n.
- S. granulata* L. *Ångml.* Löfåsen i Edsele (J. F. Bergvall).
- S. cernua* L. *Herj.* v. om Oxsjövåla i Wemdalen (H. Nordvall).
- S. caespitosa* L. *Herj.* Oxsjövåla.
- *Rhodiola rosea L. **Ångml.* Tåsjöberget vid en myr (Hörnfelt). *Herj.* Storån och Norsäterbodarne i Storsjö i barrskog.
- Epilobium lactiflorum* Haussk. *Herj.* Storån i Storsjö, Oxsjön i Wemdalen.
- E. anagallidifolium* Lam. *Herj.* Oxsjön.
- **Potentilla reptans* L. *Ångml.* Helgum (A. Wagenius).
- Dryas octopetala* L. *Herj.* Hamrafjäll, Sonfjäll (A. Behm).
- **Orob. vernus* L. *Herj.* Wemån i Wemdalen (H. Nordvall).
- Astragalus oroboides* Horn. *Herj.* Oxsjövåla i Wemdalen, Långågård vid elfven, Hamrafjäll.
- A. alpinus* L. *Ångml.* Ramsele. *Med.* Matfors.
- *var. *diluta* Norm. **Herj.* Storsjö vid Ljungan (H. Wikander).
- Phaca frigida* L. *Herj.* Wemdalens by sparsamt, Oxsjövåla, Hamrafjäll.
- Oxytropis lapponica* (Wg). *Herj.* Oxsjövåla, Sonfjället (H. Wikander).
- Medicago lupulina* L. *Ångml.* Långsele.
- **Arctostaphylos alpina* (L.) **Ångml.* Tåsjöberget s. sidan (Alb. Hörnfelt) *Herj.* Högfjället i s. Wemdalen.

- Andromeda polifolia* L. var. *acerosa* C. Hn. *Herj.* HåsjövalLEN i Wemdalen (A. Behm).
- A. hypnoides* L. *Herj.* Oxsjövåla, Hamrafjäll.
- **Phyllodoce coerulea* (L.) *Med.* Randklöfven 1 individ 1888 (I. Bergström).
- Azalea procumbens* (L.) *Herj.* Oxsjövåla, Högfjället och Håsjöruen (vid Hån) i Wemdalen, Hede.
- **Monotropa Hypopitys* L. **Herj.* Säterberget i Hede (1890 E. Blombergson). **Med.* Runsvill (R. Langéen) var. *hirsuta*. **Dal.* Husby (E. Nyström) var. *hirsuta*.
- **Myricaria germanica* (L.) *Med.* Selångerån ofvan Sundsvall 1885. **Herj.* Hån i Wemdalen (G. Jonsson).
- Oxyria digyna* (L.) *Herj.* Oxsjövåla och Högfjället i Wemdalen.
- *Salix myrsinites L. **Ångml.* Tåsjöby vid Tåsjön på udden (Hörnfeldt). *Herj.* Wemdalens by, Lillherrdal.
- S. herbacea* L. *Herj.* Ruvallen, Klyftvallen och Skålvallen i Wemdalen, Sonfjället.
- S. reticulata* L. *Herj.* Högfjället i Wemdalen, (H. Wagenius).
- Nigritella nigra* (L.) *Ångml.* Bodum. *Med.* Hammar i Torp. *Herj.* Storsjö vid Ljungan, Wemdalen s. om byn. *Hels.* Ytterhogdal, Delsbo.
- Malaxis paludosa* (L.) *Med.* Torp (F. Lindberg), Rogsta myr i Torp (H. Modin).
- Convallaria verticillata* L. *Herj.* Wemdalen i byn.
- *Juncus trifidus L. **Ångml.* Skulubergets topp (1890 S. Ruuth). *Herj.* Högfjället i Wemdalen, Sveg.
- *Luzula spicata (L.). **Ångml.* Tåsjöberget vid en myr (Alb. Hörnfeldt) samt Stortjärn i Tåsjöbyn. *Herj.* Högfjället.
- Calla palustris* L. *Herj.* mellan Öfver- och Ytterhogdal.
- Rhynchospora alba* (L.) *Med.* Torp, Liden. *Herj.* Oxsjömyren i Wemdalen.
- Eriophoron Callithrix* Cham. *Med.* Remmeråsen i Torp.

- Carex atrata* L. Herj. Henvåla och södra Wemån i Wemdalen, Sonfjället.
- C. rigida* Good. Herj. ö. om Oxsjön i Wemdalen, Sveg.
- C. pilulifera*, *tenuiflora*, *tenella* och *heleonastes* Herj. Qvisthån i Wemdalen (A. Behm).
- **C. capitata* Soland. Med. Finsta i Torp (H. Modin).
- **Cystopteris montana* (Hænke) *Med. Bredsillre vid Ljungan (A. Johansson). Herj. Wemdalen.
- Asplenium viride* Huds. Herj. Storsjö by.
- Struthiopteris germanica* Willd. Herj. Norra Wemån vid Långfjöset.
- Botrychium lanceolatum* (Gmel.) Med. Hafverö fåbodars
- B. ternatum* (Thunb.) Herj. Aviken i Storsjö.
- **B. virginianum* (L.) Herj. Åviken i Storsjö (H. Wikander).
- **Isoetes echinosporum* Dur. Med. Hafverö i sjön (O. Johansson).
- Equisetum hiemale* L. Herj. Storsjöbyn.
- Lycopodium alpinum* L. Herj. Vid Oxsjön i Wemdalen.
- **L. complanatum* L. β *Chamaecyparissus* (A. Br.) Herj. Kläppen i Storsjö (K. Aspgren).
- Östersund i december 1895.

Literaturofversigt.

Arnell, H. W. et Jensen, C., *Oncophorus suecicus* n. sp. (Revue bryologique 1895 p. 75—76 t. 1).

Förff. beskrifva här nämnda art utförligt och afbilda den. Vi aftrycka här endast, hvad som säges om dess skillnad från närstående: "Species pulcherrima annulo bene evoluto *O. polycarpo* affinis sed foliis nitidulis, fere lævibus, angustioribus et longius cuspidatis, margine foliorum plano et fere integro, cellulis alaribus, bene evolutis, etc., bene diversa; *Dicranum Schisti* quoad organa vegetativa in memoriam refert."

"Hab. prov. Angermania, Hoting, in rupibus gabbroensibus montium Norrtjärnsklampen et Skrakaholmsbergen, ubi sat ubertim thecis deoperculatis munitus in mense Augusto 1894 (H. W. ARNELL et C. JENSEN); etiam in rupibus quartziticis montis Oestberget prope oppidum Oestersund Jemtlandiæ in mense Junio 1870 fructus vettestos anni præcedentis et valde juveniles ferens inventus (H. W. ARNELL)."

Foslie, M., The Norwegian Forms of Lithothamnion. Trondhjem 1895. 180 s. + 23 pl. (Det kgl. norske Videnskabers Selskabs Skrifter 1894).

Detta arbete är en vacker monografi öfver de vid Norges kuster funna arterna af *Lithothamnion* (incl. *Lithophyllum*). Då reproduktionsorganen ej alltid kunna påträffas och de små olikheterna i habitus äro svåra att i ord uttrycka, så är det så mycket angelägnare att goda afbildningar meddelas, hvilket också skett på 23 taflor i ljustryck. Många nya arter beskrivas.

Smärre notiser.

Societas pro Fauna & Flora Fennica d. 7 Dec. 1895. Mag. H. LINDBERG hade insändt ett meddelande om ett subfossilt fynd af *Octodicerus Julianum* från Parkans i norra Satakunta.

D:r LOJANDER demonstrerade ett antal *Claviceps*-former (sclerotier) från mellersta Europa.

D:r KIHLMAN anmälte några anmärkningsvärda *Calamagrostides* från Ladoga-Karelen.

Rektor J. LINDÉN hade insändt ett meddelande om några sällsynta fanerogamer från Sortavala.

Fysiografiska sällskapet d. 11 dec. Doc. B. JÖNSSON meddelade några Bidrag till kannedomen om bladets byggnad hos tropiska växter.

Vetenskapsakademien d. 11 dec. Till ledamot invaldes direktorn vid det nederländska botaniska institutet i Buitenzorg på Java M. TREUB. Till införande i bihanget till handlingarne antogs en afhandling af amanuensen G. A. MALME, Ueber *Triuris lutea* (Garden). — Grosshandlare B. KEMPE hade till akademien skänkt bref från Linné af 1737. — Prof. WITTRÖCK anmälde en del särdeles värdefulla skänker, som sistlidne sommar och höst förärats till Bergielunds botaniska samlingar, näml. 1:o) af arffurstarne GUSTAF ADOLF och WILHELM en dendrologisk samling från Södermanland; 2:o) af jägmästaren V. TH. ÖRTENBLAD en stor samling dendrologiska föremål från Helsingland; 3:o) af inspektoren C. BROSTRÖM tvärsektioner af askstammar, uppkomna genom sammanväxning af dels två, dels tre ursprungliga träd; samt 4:o) af kyrkoherden G. HELLENIUS stammen af ett dubbelträd, uppkommet genom sammanväxning af en gran och en tall, från Upland.

Den 8 jan. 1896. Reseberättelser från HEDLUND, ALFVENGREN, JOH. ERIKSON och MALME inlemnades.

Döde utländske botanister 1895. Den 15 febr. EDWARD HAMILTON ACTON i Cambridge, född d. 16 nov. 1862. — D. 22 juni prof. CHARLES CARDALE BABINTON i Cambridge, född d. 23 nov. 1808. — D. 18 juli prof. HENRI BAILLON i Paris, 67 år. — Prof. M. J. E. BOMMER i Bryssel, 65 år. — I nov. M. S. BEBB i San Bernadino, Calif. — D. 15 aug. prof. D. BRANDZA i Bukarest, 48 år. — D. 26 oct. d:r ROBERT BROWN i Streatham, född d. 23 mars 1842 i Campster. — D. 19 maj i Stathbithie, Fife, d:r HUGH FRANCIS CLARKE CLEGHORN, f. d. professor i Madras och Glasgow. — D. 15 febr. d:r EYRE CHAMPION de CRESPIGNY i Beckenham, Kent, född d. 5 maj 1821.

— JULIEN DEBY i London. — D. 29 juni prof. DANIEL CADY EATON i New Haven, Conn., född d. 12 sept. 1834. — D. 9 juli d:r PAUL HOWARD MAC GILLIVRAY i Bendigo, Victoria, född 1834. — D. 24 sept. prof. H. HELLRIEGEL i Bernburg, 64 år. — D. 21 febr. GEORGE HUNT, Rhode Island, 84 år. — D. 29 juni i Eastbourne THOMAS HENRY HUXLEY, född d. 4 maj 1825. — D. 22 juli FREDERICK KITTON i West Kensington, omkr. 69 år. — D. 3 nov. doc. d:r G. KRABBE i Wonsahl vid Ibbenbüren i Westfalen. — D. 10 nov. prof. GEORGE LAWSON i Halifax, Nova Scotia. — D. 2 mars d:r DAVID LYALL i Cheltenham, född d. 1 Juni 1817. — D. 22 mars kuratorn ALEXANDER GOODMAN MORE i Dublin, f. d. 5 sept. 1830. — D. 28 sept. prof. LOUIS PASTEUR i Garges vid Paris, 73 år. — D. 27 febr. kuratorn JOHN HOWARD REDFIELD i Philadelphia, född d. 10 juli 1815. — D:r GEORGE A. REX i Philadelphia. — D. 24 juli i Rom afrikaforskaren d:r RIVA. — D. 26 jan. LOUIS CHARLES JOSEPH GASTON Marquis de SAPORTA i Aix-en-Provence, 71 år. — D. 24 apr. AUREL W. SCHERFEL i Felka. — D. 29 oct. d:r K. B. SCHIEDERMAYER i Kirchdorf i Oberösterreich. — D. 28 jan. Prof. FRIEDRICH SCHMITZ i Greifswald, född d. 8 mars 1850. — D. 27 aug. stadsträdgårdsmästaren G. SENNHOLZ i Wien. — D. 8 dec. prof. ERNST SICKENBERGER i Cairo, 60 år. — D. 29 aug. f. d. bibliotekarien d:r A. SENONER i Wien. — D. 15 mars ISAAC SPRAGUE i Wellesley Hills i Massachusetts, f. d. 5 sept. 1811. — D. 26 febr. kapten JAMES HENRY AUGUSTUS STEUART, Salisbury Gardens vid Ventnor, omkr. 60 år. — D. 27 sept. d:r ERNST STIZENBERGER i Constanz. — D. 28 sept. JOHN ELLOR TAYLOR i Ipswich, född 1855. — D. 2 aug. afrikaresanden JOSEPH THOMSON i London, 35 år. — D. 25 juni i Vincennes prof. JULIEN VESQUE, född d. 8 apr. 1848. — D. 30 mars prof. W. VOSS i Wien. — D. 22 nov. JOHN BYRNE LEICESTER WARREN, lord

De Tabley, på Isle of Wight, född d. 26 apr. 1835. — D. 26 aug. på slottet Wartenberg vid Niemes prof. HEINRICH MORITZ WILLKOMM i Prag, 75 år. — D. 23 juli prof. W. C. WILLIAMSON i London, 78 år. — D. 22 oct. JOHN BRACEBRIDGE WILSON i Geelong, Australien, född 1828.

Anslag. Af de å 8:de hufvudtitlen af riksdagen anslagna medel har Kongl. Maj:t beviljat d:r O. NORDSTEDT 2000 kr. som understöd för utgifvandet af "Index Desmidiacearum citationibus locupletissimus atque Bibliographia".

Reseanslag i Norge. I Norge utdelas årligen åtskilliga summor som understöd för resor i botaniskt ändamål, ss. kan ses af följande sammanställning för 1895. Af det Rathkeska legatet utdelades af Kollegiet vid Christiania universitet 200 kr. åt konservatorn d:r LAGERHEIM för algologiska och mykologiska studier i Alten, 200 kr. åt doc. HANSTEEN till botaniskt-agronomiska studier i högfjällstrakterna mellan Mjösen och Jotunfjällen, 300 kr. åt kand. mag. O. DAHL för undersökning af fanerogamfloran mellan Ståt och Sognefjorden, 140 kr. åt kand. real. HOFFSTAD för undersökning af floran i de östliga delarne af Trondhjems stift. — Af de på universitetets budget för 1895—96 beviljade medel tilldelades 200 kr. åt prof. BLYTT för att företaga insamling af fanerogamer, svampar och frö till botaniska museet; 280 kr. åt kand. med. BRYHN för att fortsätta sina bryologiska undersökningar i Sättersdalen. — Direktionen för Bergens Museum har af Sundts legat tilldelat 200 kr. åt kand. P. BOYE för algologiska undersökningar, 300 kr. åt adj. E. JÖRGENSEN för bryologiska undersökningar i Bergens stift.

Jästsvamparne. I föreg. årgång af Bot. Not. p. 130 refererades en uppsats af JÖRGENSEN, hvori påvisades en öfvergång från vissa mögelsvampar till

jästsvampar. Sedan ha A. KLÖCKER och H. SCHIÖNING undersökt *Aspergillus Oryzæ* och funnit att, när det arbetades med rena kulturer, kunde icke någon öfvergång af konidier i jästsvamp påvisas. Äfven den på detta område framstående forskaren EMIL CHR. HANSEN vill icke godkänna de resultat, som JUHLER och JÖRGENSEN dragit af sina undersökningar. För att en dylik öfvergång skall vara bevisad vill han att man skall hafva arbetat med bevisligen ren äkta jästsvamp och påvisat öfvergången från den *till* en annan svamp.

Antalet Hieracium-arter i Sverige. I den af doc. GUNNAR ANDERSSON nu utgifna, interessanta, populära "Svenska växtvärldens historia" uppgifves att i Sverige finnas 170 arter Piloselloider, eller, om de af DAHLSTEDT redan utredda, men icke ännu beskrifna formerna medräknas, ungefär 350 (medan från Finland 200 äro bekanta, hvaraf 13 gemensamma för bägge länderna) samt omkring 700 former af Archieracier (hvaraf 30 också förekomma i Finland och 8 i Danmark). Inom få år komma väl således de svenska *Hieracium*-arterna att uppgå till samma antal som öfriga nu kända svenska fanerogamer. — Äfven för Finland ökas artantalet raskt; så t. ex. beskriver M. BRENNER i sitt 4:de bidrag till kannedomen om Finlands *Hieracium*-former (i Act. soc. p. f. et f. fenn. 1895) 65 nya arter.

Beriktigande.

I Bot. Not. för år 1892, häft. 3 finnes intagen en uppsats af undertecknad, innehållande några växtgeografiska uppgifter från Lule elfdal. Der förekommer bland annat en felaktig uppgift, som jag härmed

vill rätta. Sid. 118 har jag angifvit, att *Potamogeton salicifolius* β *lanceolatus* allmänt förekommer i Lule elf. Den art, jag åsyftar, har jag emellertid efter noggrannare undersökningar funnit vara, icke den af mig angifna, utan i stället *Potamogeton graminea* β *graminifolia* Fr. Vissa habituela likheter i synnerhet i bladformen och axskaftens ovanliga längd hade förvillat mitt omdöme.

Storbacken den 11 Dec. 1895.

OTTO VESTERLUND.

Svenska växtvärldens historia

i korthet framställd af GUNNAR ANDERSSON
med 1 karta och 53 figurer i texten.

(Från Stockholms Högskolas populära föreläsningar.)

Stockholm 1896. P. A. Norstedt et Söners förlag.

Pris 4 kr.

Professor Juerswalds

(Drahtgitterpressen)

Jerntråds-Pressar,

som i utlandet vunnit så vidsträckt användning, medföra vid växters pressning och torkning följande fördelar framför de vanliga träpressarne:

- 1) Växterna torka på betydligt kortare tid, emedan fuktigheten hastigt afdunstar från *alla* sidor, i synnerhet om pressen upphänges på ett solbelyst ställe.
- 2) Gråpapperet behöfver ej ombytas så ofta utan att likväl växterna mögla eller svartna.
- 3) Pressen är mycket lätt och kan därför medföras på resor.

Pris: 3 kronor pr st.

Säljas i *Karlstad* mot efterkraf endast hos

Nygren & Ahlin.

Hos Frans Svanström & Co

Stockholm Myntgatan 1.

kan erhållas:

Grått blomprensingspapper	format 405×470 mm.	Pris pr ris	2,75
Hvitt	" " " " 360×445	" " " "	10—
Herbariepapper N:o 8,	hvit färgton 240×400	" " " "	4,50
" " " " 11,	blå " 285×465	" " " "	7,75
" " " " 13,	hvit " 285×465	" " " "	9,—

Obs! De båda sistnämnda sorterna användas vid Riksmusei Botaniska afdelning.

Anmälan.

Å hel årgång af **Botaniska Notiser** för år 1896, 6 n:r., emottages prenumeration på alla postanstalter i Sverige, Norge och Danmark med sex (6) kr., postbefordringsafgiften inberäknad, samt hos tidskriftens distributör, hr **C. W. K. Gleerups Förlagsbokhandel** i Lund, och i alla boklädor till samma pris.

C. F. O. Nordstedt.

Innehåll.

- DUSÉN, K. F., Om Ölands och sydöstra Smålands *Gentianæ*, s. 11.
- Från Botaniska Sällskapets i Stockholm sammankomster, s. 23.
- KAALAAS, B., *Scapania gymnostomophila*, s. 21.
- OLSSON, P., Växtlokaler för nya eller sällsynta växter i Norrland, s. 36.
- OLSSON, P. HJ., Svenska växtnamn i sydvästra Finland, s. 1.
- STENSTRÖM, K. O. E., Några *Hieracia macrolepidea* från sydvästra Sverige, s. 27.
- Literaturöfversigt s. 41.
- Smärre notiser s. 42.